

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia de Securitate et Educatione Civili V (2015)

ISSN 2082-0917

RECENZJE

Potrzeba ekologii informacji w środowisku informacyjnym człowieka.

Wiesław Babik, *Ekologia informacji*, Kraków 2014,

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 202 ss.

W swojej najnowszej książce pt. *Ekologia informacji* Wiesław Babik podjął temat społecznie istotny i aktualny, jakim jest potrzeba przygotowania społeczeństwa do zrównoważonego rozwoju w dualistycznym środowisku informacyjnym: realnym i elektronicznym. Problemy z tego zakresu były już podejmowane w światowym piśmiennictwie naukowym, jednak w piśmiennictwie polskim dotąd prawie nie występowały, a recenzowana publikacja jest pierwszą próbą stworzenia kompendium wiedzy o ekologii środowiska informacji współczesnego człowieka, analizowanej z perspektywy międzynarodowej i polskiej. Postawione przed sobą zadanie Wiesław Babik zrealizował w sposób charakterystyczny dla eksperta od problemów zarządzania informacją, tzn. usystematyzowany, rzetelny, trafny, zrozumiały, interdyscyplinarny, a także nowatorski. Autor książki dokonał nie tylko przeglądu stanu badań prowadzonych w obszarze ekologii informacji, ale podjął się trudnego zadania prognozowania analizowanych zjawisk. Infoproekologiczne postawy człowieka uznał za gwarancję efektywnego kształtowania i korzystania ze środowiska informacyjnego pozwalające na minimalizowanie zagrożeń informacyjnych. Dostrzegł zatem praktyczną przydatność ekologii informacji dla funkcjonowania i rozwoju współczesnego społeczeństwa.

Autor wskazał, że ekologiczne podejście do ochrony naturalnego środowiska informacyjnego człowieka i naturalnych relacji człowieka z tym środowiskiem wymagają krytycznego stosunku do istniejącego sztucznego (wirtualnego) środowiska informacyjnego. Relacje te przedstawił i zanalizował w kontekście środowiska informacyjnego postrzeganego nie tylko jako system, w którym dominują zależności hierarchiczne, ale w sposób holistyczny świadczący o nowym podejściu do tematu, tzn. środowiska postrzeganego jako sieć nawzajem od siebie zależnych relacji między obiektami. Wiesław Babik celnie uzasadnił potrzebę ujmowania antropoinfosfery jako sieci i to stanowi novum w podejściu do zagadnień ekologii informacyjnej. Publikacja zawiera m.in. odpowiedzi na pytania: jak należy rozumieć ekologię informacji i czemu ma ona służyć, czym jest antropoinfosfera, na czym polega zrównoważony rozwój środowiska informacyjnego, czym charakteryzuje się domena badawcza ekologii informacji, jaki jest wpływ ekoinformatologii na kształtowanie postaw infoproekologicznych?

Dużą wartością książki Wiesława Babika jest uporządkowanie terminologii, jaką posługuje się ekologia informacji, ustalenie relacji pomiędzy pojęciami, które występują głównie w literaturze informatologicznej, ekologicznej, ekonomicznej, medycznej, przyrodniczej i psychologicznej. Włączenie do tezaursu ekologii informacji terminów zarówno z nauk humanistycznych jak i społecznych oraz ścisłych wskazuje na konieczność równoważenia aspektów społecznych, kulturowych i technologicznych w postrzeganiu przestrzeni informacyjnej. Wiesław Babik uporządkował także pole badawcze „domeny poznawczej”, za jaką uznaje ekologię informacji, charakteryzując ją jako część wspólną wielu dziedzin nauki, a nie samodzielną dyscyplinę naukową. Jej interdyscyplinarność skutkuje według niego podejmowaniem przez specjalistów reprezentujących różne nauki oryginalnych badań nad wzajemnym oddziaływaniem środowiska informacyjnego i ludzi. Słusznie uznał, że pełną syntezę wiedzy o relacji człowiek-informacja można osiągnąć jedynie przez prowadzenie wspólnych badań w różnych dziedzinach wiedzy. Autor ukazał w swojej książce rolę i znaczenie aparatu badawczego ekologii informacji w definiowaniu, opisie i niwelowaniu patologicznych zjawisk informacyjnych. Zwracając uwagę na niewykorzystany potencjał metodologiczny ekologii informacji, połączył ją z analizą i syntezą procesów oraz systemów informacyjnych, a także podmiotów informacyjnych. Ekologię informacyjną potraktował jako domenę poznawczą z własnym ujęciem, metodologią i koncepcjami oraz przyznał przedmiotowi jej badań status multidyscyplinarności. Między innymi dlatego zaliczył ją do domeny humanistycznej i społecznej i zaproponował podjęcie refleksji nad ekologią informacji w zupełnie nowym sieciowym ujęciu.

Książka Wiesława Babika otwiera przestrzeń dla pogłębionej refleksji także nad kulturą informacyjną, stawiając czytelnikom pytanie o relacje pomiędzy obszarem badawczym ekologii informacyjnej i kultury informacyjnej. Zaproponował, aby domeną ekologii informacyjnej była m.in. kultura informacyjna. Czy więc kultura informacyjna jest pojęciem nadrzędnym wyczerpującym zespół przekonań i kompetencji przydatnych do funkcjonowania w społeczeństwie wiedzy, czy też ekologia informacyjna mieści w sobie analizę takich dziedzin jak: kultura informacyjna, potrzeby informacyjne, bariery informacyjne, zachowania informacyjne, bezpieczeństwo informacyjne, polityka informacyjna, etyka informacyjna, konsumpcja informacji, profilaktyka informacyjna itp.?

Rozległość i głębokość opisywanego obrazu ekologii informacji, szeroko zarysowany kontekst humanistyczny i kulturowy jest istotnym walorem książki. W swojej książce Wiesław Babik docenił rolę ekologii informacji we współczesności, odwołując się do teorii rozwoju społeczeństwa informacyjnego i społeczeństwa wiedzy, chociaż jest świadomy, że ona tylko w części decyduje o rozwoju społecznym i kulturowym. W istocie to nie brak postaw proekoinformacyjnych jest największym zagrożeniem, ale fałszywa wizja kultury, niosąca wzór życia konsumpcyjnego, promująca natychmiastowość, fragmentaryzację i „filozofię łatwości”. To w sferze świadomości informacyjnej, rozumienia świata wartości i w starciu wizji współczesnej

kultury konsumpcyjnej z kulturą wiedzy decydują się losy ludzkości. Dlatego Wiesław Babik trafnie ocenia, że potrzeba ekologii informacyjnej ma przede wszystkim wymiar aksjologiczny.

Pod względem poznawczym, naukowym praca wnosi znaczący wkład do wiedzy teoretycznej nie tylko z zakresu informatologii, ale także dyscyplin zajmujących się wyzwaniami informacyjnymi współczesnego świata. Po raz pierwszy w piśmiennictwie naukowym przedstawiono problematykę ekologii informacyjnej w tak szerokim, wieloaspektowym kontekście, korzystając przy tym z dorobku teoretycznego i poznawczego dyscyplin pokrewnych. Książka zasługuje na uznanie ze względu na całościowe ujęcie tematu, przejrzysty sposób prezentacji i nowatorstwo treści.

Hanna Batorowska